

Araştırma Makalesi

Türkiye’de Enflasyon Ataleti: Local Projection Yaklaşımıyla Dinamik Etkilerin Analizi

Inflation Inertia in Turkey: An Analysis of Dynamic Effects Using the Local Projection Approach

Abdulkadir Sezai EMEÇ

Dr. Öğretim Üyesi, Tarsus Üniversitesi

Meslek Yüksekokulu

asezaiemec@tarsus.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-0312-8555>

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
28.03.2026	05.09.2026

Öz

Modern makro iktisat literatüründe, enflasyonun nedenleri arasında talep ve maliyet kaynaklı geleneksel dinamiklerin yanı sıra enflasyon ataleti de önemli bir yer tutmaktadır. Enflasyon oranının geçmiş değerlerinden etkilenmesi ve fiyat şoklarının zaman içinde kalıcılık göstermesi olarak tanımlanan enflasyon ataleti, ekonomi yönetimine beklentilerin de dâhil edilmesini gerekli kılmaktadır. Özellikle yüksek ve oynak enflasyon deneyimi yaşayan ekonomilerde enflasyon ataletinin derecesinin belirlenmesi, para politikasının etkinliği ve fiyat istikrarının sağlanması açısından önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışmada Türkiye ekonomisinde enflasyon ataletinin varlığı ve enflasyon şoklarının dinamik etkileri, 2010–2025 dönemine ait çeyreklik veriler kullanılarak analiz edilmektedir. Analiz kapsamında serilerin durağanlık yapıları; Augmented Dickey–Fuller (ADF), Zivot–Andrews ve Lee–Strazicich birim kök testleri ile analiz edilmiştir. Enflasyon şoklarının zaman içindeki etkileri Jordà (2005) tarafından geliştirilen Local Projection yöntemi kullanılarak etki-tepki fonksiyonları ile tahmin edilmiştir. Elde edilen bulgular, Türkiye’de enflasyon şoklarının kısa sürede ortadan kalkmadığını ve enflasyon dinamiklerinde belirgin bir atalet bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca faiz oranı, reel döviz kuru ve kamu harcamalarının enflasyon üzerindeki etkilerinin zaman içinde farklılaşarak ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Bulgular, fiyat istikrarı açısından enflasyon beklentilerinin yönetiminin kritik önem taşıdığını göstermektedir. Bu bağlamda, merkez bankasının fiyat istikrarının sağlanması hususunda, enflasyona yol açan diğer dinamiklerin yanında karar birimlerinin beklentilerinin de yönetilmesini sağlayacak politikalar geliştirmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Enflasyon, Atalet, Yerel Projeksiyon Yöntemi

Abstract

In modern macroeconomic literature, inflation inertia plays a significant role among the causes of inflation, alongside traditional demand- and cost-driven dynamics. Inflation inertia, defined as the tendency of the inflation rate to be influenced by past values and the persistence of price shocks over time, necessitates the inclusion of expectations in economic management. Determining the degree of inflation inertia, particularly in economies that have experienced high and volatile inflation, plays a significant role in assessing the effectiveness of monetary policy and ensuring price stability. This study analyzes the existence of inflation inertia in the Turkish economy and the dynamic effects of inflation shocks using quarterly data from the 2010–2025 period. As part of the analysis, the stationarity structures of the time series were examined using the Augmented Dickey–Fuller (ADF), Zivot–Andrews, and Lee–Strazicich unit root tests. The effects of inflation shocks over time were estimated using impulse response functions based on the Local Projection method developed by Jordà (2005). The findings indicate that

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Emeç, A.S., 2026, Türkiye’de Enflasyon Ataleti: Local Projection Yaklaşımıyla Dinamik Etkilerin Analizi, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 61(3), 3628-3645.

inflation shocks in Turkey do not subside quickly and that there is significant inertia in inflation dynamics. It has also been found that the effects of the interest rate, the real exchange rate, and government spending on inflation emerge in different ways over time. The findings indicate that managing inflation expectations is of critical importance for price stability. In this context, it is recommended that the central bank develop policies that will ensure price stability by managing not only the other dynamics that drive inflation but also the expectations of decision-makers.

Keywords: Inflation, Inertia, Local Projection Method

1.Giriş

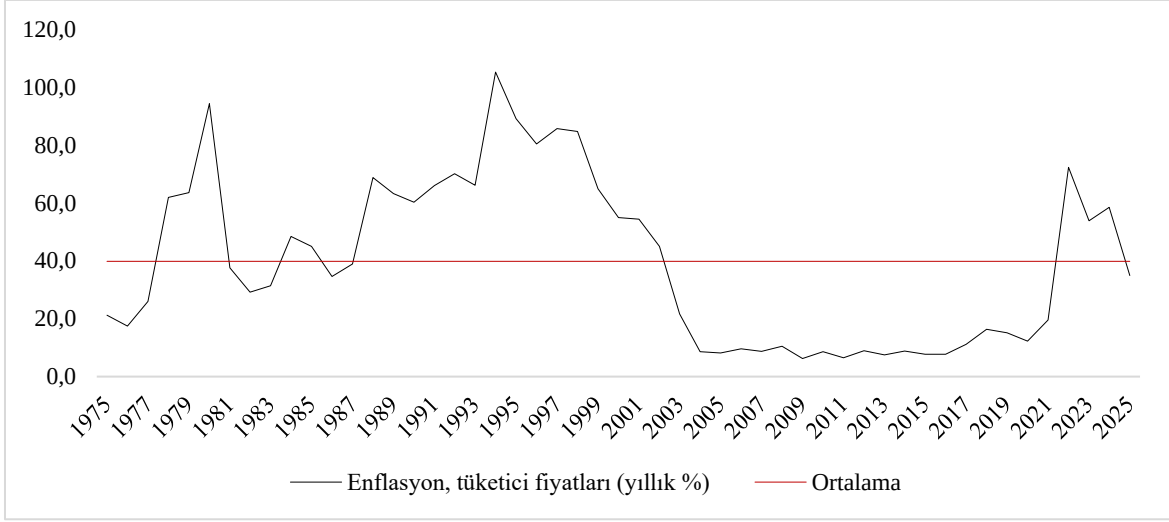
Fiyat istikrarının sağlanması modern makroekonomi politikalarının temel hedeflerinden biri olarak kabul edilmektedir. Fiyat düzeyindeki istikrarsızlık; yatırım kararları, gelir dağılımı, finansal istikrar ve ekonomik büyüme gibi göstergeler üzerinde önemli belirsizlikler yaratmaktadır. Bu nedenle hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ekonomilerde para politikalarının temel amacı; düşük, sürdürülebilir ve öngörülebilir bir enflasyon oranının sağlanmasıdır. Genel kabul gören yaklaşıma göre fiyat istikrarı gelişmiş ekonomilerde yaklaşık %2-4 aralığında bir enflasyon oranı ile ilişkilendirilirken gelişmekte olan ekonomilerde tek haneli enflasyon oranı makul kabul edilmektedir (Masson, vd., 1997: 34). Enflasyon dinamiklerini açıklamaya yönelik literatürde fiyat artışlarının belirleyicileri genellikle talep ve maliyet yönlü faktörler çerçevesinde ele alınmaktadır. Döviz kuru şokları, çıktı açığı, enerji fiyatlarındaki dalgalanmalar, maliye ve para politikalarının niteliği ile küresel tedarik zincirlerinde ortaya çıkan aksaklıklar enflasyonun kısa dönemli belirleyicileri arasında sayılmaktadır. Bununla birlikte modern makroekonomi literatüründe, enflasyon dinamikleri büyük ölçüde beklenti oluşum mekanizmaları ve fiyat ayarlama davranışları çerçevesinde analiz edilmektedir. Özellikle Yeni Keynesyen Phillips eğrisi yaklaşımı, enflasyonun hem geçmiş enflasyon dinamiklerinden hem de ekonomik birimlerin geleceğe ilişkin beklentilerinden etkilendiğini göstermektedir (Clarida vd., 1999; Galí, 2018). Bu bağlamda literatürde sıklıkla tartışılan kavramlardan biri enflasyon ataleti ya da enflasyon kalıcılığıdır. Enflasyon ataleti, geçmiş dönem enflasyonunun mevcut enflasyon üzerinde kalıcı etkiler yaratması ve fiyat şoklarının zaman içinde yavaş biçimde sönümlenmesi olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle enflasyon, yalnızca cari makroekonomik koşulların bir sonucu değil, aynı zamanda geçmiş enflasyon süreçlerinin bir mirasıdır. Bu durum fiyat ayarlamalarındaki katılımların ve beklenti oluşum mekanizmalarının enflasyon dinamiklerinde önemli rol oynadığını göstermektedir (Fuhrer ve Moore, 1995; Fuhrer, 2010; Taylor, 2000).

Enflasyon ataletinin teorik temelleri büyük ölçüde beklenti oluşum mekanizmalarına dayanmaktadır. Uyarlayıcı beklentiler yaklaşımına göre bireyler, gelecekteki fiyat gelişmelerine ilişkin beklentilerini geçmiş dönem enflasyon deneyimlerine dayanarak oluşturmakta ve bu durum fiyat artışlarının belirli bir süre boyunca devam etmesine yol açmaktadır (Phelps, 1967; Friedman, 1968). Buna karşılık rasyonel beklentiler yaklaşımı, ekonomik birimlerin mevcut tüm bilgileri kullanarak ileriye dönük beklentiler oluşturduğunu ve sistematik politika değişimlerinin enflasyon üzerinde kalıcı reel etkiler yaratamayacağını savunmaktadır (Lucas, 1972). Bununla birlikte daha sonraki çalışmalar, bilgi friksiyonları ve fiyat katılımları nedeniyle ekonomik birimlerin yeni bilgilere gecikmeli tepki verebildiğini ve bu durumun enflasyon dinamiklerindeki kalıcılığı artırabileceğini göstermektedir (Mankiw ve Reis, 2002; Coibion ve Gorodnichenko, 2015). Bu nedenle günümüzde enflasyon dinamiklerinin anlaşılmasında beklenti oluşum süreçleri ve fiyat ayarlama davranışları merkezi bir konumda yer almaktadır.

Gelişmekte olan ekonomiler arasında yer alan Türkiye’de de enflasyon uzun yıllardır makroekonomik istikrarın önündeki en önemli sorunlardan biri olmuştur. Özellikle 1970’li yıllardan itibaren enerji fiyat şokları, dışa bağımlı üretim yapısı ve makroekonomik politika belirsizlikleri enflasyon oranının yüksek ve oynak bir seyir izlemesine yol açmıştır. 1990’lı yıllarda kronikleşen yüksek enflasyon ortamı; kamu açıklarının finansmanı, kur geçişkenliği ve finansal kırılganlıklar ile birlikte ekonomide kalıcı fiyat artışlarını beraberinde getirmiştir. 2000’li yılların başında uygulanan yapısal reformlar ve enflasyon hedeflemesi rejimi sonucunda enflasyon oranında belirgin bir düşüş yaşanmış olsa da özellikle 2017 sonrası dönemde yaşanan küresel ve ulusal gelişmeler Türkiye’de enflasyon dinamiklerinde yeniden belirgin bir bozulmaya işaret etmektedir. Türkiye’de enflasyon oranının uzun dönemli seyrine

bakıldığında farklı dönemlerde uygulanan makroekonomik politika rejimleri ve küresel şokların fiyat dinamikleri üzerinde belirgin etkiler yarattığı görülmektedir. Şekil 1’de Türkiye ekonomisinde enflasyon oranının 1975-2025 dönemindeki seyrine ilişkin grafik yer almaktadır.

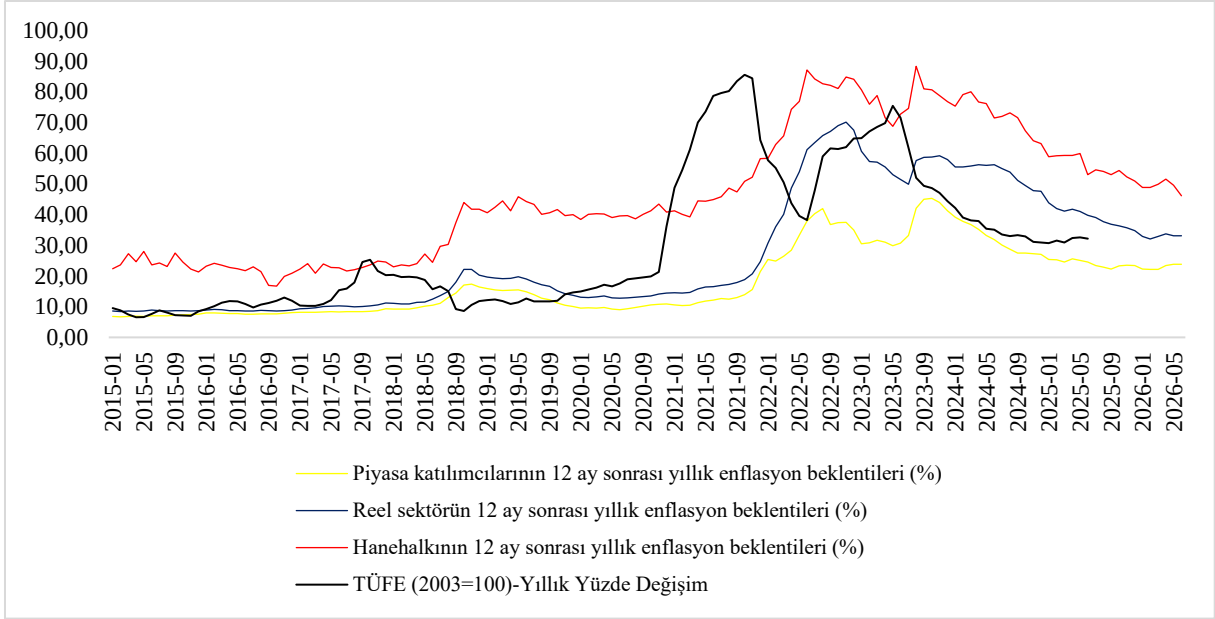
Şekil 1. Türkiye’de enflasyon oranının yıllara göre değişimi, tüketici fiyatları (yıllık %)

Kaynak: TCMB-EVDS

Şekil 1 incelendiğinde, Türkiye’de enflasyon oranının özellikle 1990’lı yıllarda oldukça yüksek seviyelere ulaştığı, 2000’li yılların başında uygulanan makroekonomik reformlar ve enflasyon hedeflemesi rejimiyle birlikte belirgin bir düşüş eğilimine girdiği görülmektedir. Bununla birlikte son yıllarda yaşanan küresel ve ulusal gelişmeler enflasyon oranında yeniden belirgin artışlara yol açmış ve fiyat istikrarının sürdürülebilirliği yeniden önemli bir politika tartışması haline gelmiştir. Özellikle 2021 yılı sonrası dönemde Türkiye ekonomisinde gözlenen yüksek enflasyon süreci, fiyat artışlarının yalnızca kısa dönemli makroekonomik şoklarla açıklanamayabileceğini göstermektedir. Döviz kuru dalgalanmaları, enerji ve gıda fiyatlarındaki artışlar ile para politikası uygulamalarındaki değişimler enflasyon oranında önemli yükselişlere yol açarken, beklentilerdeki katılıklar ve fiyatlama davranışlarının geçmiş enflasyon deneyimlerinden etkilenmesi enflasyonun kalıcılığını artırabilecek bir mekanizma olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda enflasyon oranı ile ekonomik birimlerin enflasyon beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi önem taşımaktadır. Şekil 2’de Türkiye’de karar birimlerinin 12 ay sonrası yıllık enflasyon beklentilerinin ve gerçekleşen enflasyon oranının yıllık yüzdesel değişiminin 2015-2026 dönemindeki seyri yer almaktadır.

Şekil 2. 12 ay sonrası yıllık enflasyon beklentileri ve TÜFE yıllık değişimi (2015-2026)

Kaynak: TCMB-EVDS

Şekil 2 incelendiğinde, hanehalkı enflasyon beklentilerinin piyasa katılımcıları ve reel sektör enflasyon beklentilerden ve gerçekleşen enflasyondan önemli ölçüde ayrıştığı görülmektedir. Enflasyon oranının nispeten daha az oynak ve düşük olduğu 2017 yıl ortasına kadar enflasyon oranı ile piyasa katılımcıları ve reel sektör enflasyon beklentileri büyük ölçüde birlikte hareket etmektedir. Bununla birlikte 2017 yılının ikinci yarısından itibaren başlayan ve 2024 yılına kadar devam eden TÜFE'deki hareketlilik karşısında beklentiler ve gerçekleştirmeler arasındaki uyumun önemli ölçüde bozulduğu, 2023 yıl sonundan itibaren ise piyasa katılımcılarının enflasyon beklentilerinin TÜFE ile paralel hareket ettiği anlaşılmaktadır. Bu durum yüksek enflasyon dönemlerinde fiyatlama davranışlarının geçmiş enflasyon deneyimlerinden etkilenebileceğini ve enflasyon dinamiklerinde atalet mekanizmasının rol oynayabileceğini düşündürmektedir.

Türkiye ekonomisinde enflasyon ataleti üzerine yapılan ampirik çalışmaların önemli bir bölümü daha çok önceki dönemleri kapsayan veri setlerine dayanmakta ve enflasyon dinamiklerini çoğunlukla geleneksel zaman serisi yöntemleri kullanarak incelemektedir. Özellikle 2018 sonrası dönemde gözlenen yüksek ve oynak enflasyon sürecinde, enflasyon ataleti ve diğer dinamiklerin etkilerini ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Ayrıca literatürde enflasyon şoklarının zaman içindeki dinamik etkilerini inceleyen alternatif ampirik yöntemlerin kullanımının da oldukça sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum Türkiye'de enflasyon ataletinin güncel veri setleri ve alternatif ampirik yaklaşımlar kullanılarak yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye ekonomisinde 2010-2025 döneminde enflasyon ataletinin varlığını ampirik olarak incelemektir. Çalışma literatüre üç açıdan katkı sağlamayı hedeflemektedir. İlk olarak Türkiye'de enflasyon dinamikleri 2018 sonrası yüksek enflasyon dönemini de kapsayan güncel veri seti kullanılarak analiz edilmektedir. İkinci olarak enflasyon şoklarının zaman içindeki dinamik etkileri Local Projection yöntemi kullanılarak incelenmektedir. Üçüncü olarak faiz oranı, reel döviz kuru ve kamu harcamaları gibi makroekonomik değişkenlerin enflasyon dinamikleri üzerindeki etkileri birlikte değerlendirilerek enflasyon ataletinin olası kaynakları araştırılmaktadır.

Çalışmanın geri kalan kısmı şu şekilde düzenlenmiştir: İkinci bölümde ilgili literatür özetlenmektedir. Üçüncü bölümde veri seti ve dördüncü bölümde kullanılan yöntem tanıtılmaktadır. Beşinci bölümde ampirik bulgular sunulmakta ve tartışılmaktadır. Son bölümde ise elde edilen sonuçlar genel olarak değerlendirilmekte ve politika önerilerine yer verilmektedir.

2. Literatür

Enflasyon ataletinin varlığı ve derecesi, enflasyon dinamiklerinin ve para politikası aktarım mekanizmasının anlaşılmasında literatürde önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Bu doğrultuda

literatürde farklı ülkeler ve dönemler için enflasyon ataletini inceleyen çok sayıda ampirik çalışma yer almaktadır.

2.1. Uluslararası Literatür

Uluslararası literatürde enflasyon kalıcılığı üzerine yapılan çalışmalar özellikle beklenti oluşum mekanizmaları, fiyat katılıkları ve para politikası aktarım mekanizmaları çerçevesinde ele alınmaktadır. Modern makroekonomi literatüründe enflasyon dinamiklerinin teorik çerçevesi büyük ölçüde Yeni Keynesyen yaklaşım tarafından şekillendirilmiştir. Clarida vd. (1999) tarafından geliştirilen modern para politikası yaklaşımı, enflasyonun hem geçmiş enflasyon dinamiklerinden hem de ekonomik birimlerin geleceğe ilişkin beklentilerinden etkilenen ileriye dönük bir süreç olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede enflasyon kalıcılığı, para politikası etkinliğinin değerlendirilmesinde önemli bir unsur olarak görülmektedir.

Enflasyon kalıcılığı üzerine yapılan çalışmaların önemli bir bölümü beklenti oluşum süreçlerine odaklanmaktadır. Mankiw ve Reis (2002) tarafından geliştirilen “sticky information” modeli ekonomik birimlerin yeni makroekonomik bilgilere gecikmeli tepki verdiğini ve bu durumun enflasyon dinamiklerinde kalıcılığı artırabileceğini ortaya koymaktadır. Benzer şekilde Fuhrer (2010) tarafından yapılan kapsamlı analizde, birçok ülkede enflasyon oranının belirgin bir kalıcılık içerdiği ve enflasyon şoklarının zaman içinde yavaş biçimde sönümlendiği gösterilmiştir. Coibion ve Gorodnichenko (2015) ise ekonomik birimlerin enflasyon beklentilerinin bilgi friksiyonları nedeniyle yeni makroekonomik gelişmelere gecikmeli uyum sağladığını ve bu durumun enflasyon kalıcılığını güçlendirdiğini ortaya koymaktadır.

Gelişmekte olan ve geçiş ekonomileri üzerine yapılan ampirik çalışmalar da enflasyon dinamiklerinde önemli ölçüde kalıcılık bulunduğunu göstermektedir. Özcan (2014) tarafından 44 gelişmekte olan ülke için yapılan çalışmada Genelleştirilmiş Momentler Yöntemi (GMM) kullanılarak enflasyon dinamikleri incelenmiş ve enflasyon oranının belirgin bir kalıcılık içerdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ağazade (2009) tarafından 23 geçiş ekonomisi için gerçekleştirilen panel veri analizinde, enflasyon ataletinin özellikle Doğu Avrupa ülkelerinde daha belirgin olduğu ortaya konulmuştur. Benzer şekilde Odabaşoğlu ve Aydın (2014) tarafından Orta ve Doğu Avrupa geçiş ekonomileri için yapılan dinamik panel veri analizinde de enflasyon oranının geçmiş dönem değerlerinden güçlü biçimde etkilendiği ve enflasyon dinamiklerinde belirgin bir kalıcılık bulunduğuna sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde özellikle gelişmekte olan ve yüksek enflasyon deneyimi yaşamış ekonomilerde enflasyon oranının geçmiş dönem değerlerinden önemli ölçüde etkilendiği ve fiyat şoklarının kısa sürede sönümlenmediği sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Dolayısıyla enflasyon kalıcılığı ve beklenti dinamikleri enflasyon süreçlerinin açıklanmasında önemli bir rol oynamaktadır.

2.2. Türkiye Üzerine Yapılan Çalışmalar

Türkiye ekonomisinde enflasyon ataleti üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, enflasyon oranının geçmiş değerlerinden önemli ölçüde etkilendiğini ortaya koyan geniş bir ampirik literatür bulunduğu görülmektedir. Türkiye ekonomisi üzerine yapılan erken dönem çalışmalardan biri olan Togan (1987), para arzındaki artışların hem beklenen hem de gerçekleşen enflasyonu artırdığını ve enflasyon dinamiklerinde güçlü bir kalıcılık bulunduğunu ortaya koymuştur.

Daha sonraki çalışmalarda farklı ekonometrik yöntemler kullanılarak Türkiye’de enflasyon dinamikleri incelenmiştir. Alper ve Ucer (1998) tarafından yapılan çalışmada kısıtlanmamış VAR modeli kullanılarak enflasyon dinamikleri analiz edilmiş ve enflasyon oranının geçmiş değerlerinden önemli ölçüde etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Baum vd. (1999) tarafından yapılan çalışmada yarı parametrik ve maksimum olabilirlik yöntemleri kullanılarak Türkiye’de enflasyon oranının belirgin bir kalıcılık içerdiği gösterilmiştir. Erhat (2001) ise ARFIMA modeli kullanarak enflasyon serisinin kesirli bütünleşme özellikleri sergilediğini ve bu durumun enflasyon kalıcılığına işaret ettiğini ortaya koymuştur.

Türkiye’de enflasyon dinamiklerini inceleyen diğer çalışmalar da benzer bulgular ortaya koymaktadır. Saatçioğlu ve Korap (2005) tarafından yapılan eşbütünleşme analizinde maliyet enflasyonu ve enflasyon ataletinin enflasyon dinamikleri üzerinde önemli rol oynadığı belirtilmiştir. Aynı yazarlar tarafından yapılan diğer çalışmada (2009) ise EGARCH ve VAR modelleri kullanılarak enflasyon dinamikleri

incelenmiş ve enflasyon oranının geçmiş dönem değerlerinden önemli ölçüde etkilendiği tespit edilmiştir. Şahinoğlu vd. (2010) tarafından ARDL yöntemi kullanılarak yapılan analizde de Türkiye’de enflasyon oranının belirgin bir kalıcılık içerdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Daha yakın dönem çalışmalarda da benzer bulgular elde edilmiştir. Tümtürk (2017) ve Şıklar ve İslantice (2019) tarafından yapılan çalışmalar enflasyon oranının geçmiş değerlerinden güçlü biçimde etkilendiğini ortaya koymaktadır. Kara ve Sarıkaya (2021) tarafından genişletilmiş Phillips eğrisi çerçevesinde yapılan analizde özellikle 2017 sonrası dönemde enflasyon ataleti ve döviz kuru geçişkenliğinin önemli ölçüde arttığı belirtilmektedir. Işık (2022) tarafından yapılan VAR analizi ve nedensellik testleri de Türkiye’de enflasyon dinamiklerinde belirgin bir kalıcılık bulunduğunu göstermektedir. Koç (2023) tarafından farklı dönemleri kapsayan VAR modeli analizinde hem 2006-2016 hem de 2017-2022 dönemlerinde enflasyon ataletinin varlığına ilişkin bulgular elde edilmiştir. Bayır ve Orak (2023) tarafından yapısal VAR modeli kullanılarak yapılan çalışmada da enflasyon dinamiklerinde önemli ölçüde kalıcılık bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte literatürde enflasyon ataletine ilişkin farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin Durusoy (2025) tarafından ARFIMA, FIGARCH ve APARCH modelleri kullanılarak yapılan analizde Türkiye’de enflasyon ataletine ilişkin kanıtların önceki çalışmalara kıyasla daha zayıf olduğu belirtilmektedir. Bu durum Türkiye’de enflasyon dinamiklerinin kullanılan yöntemlere ve analiz dönemlerine bağlı olarak farklı sonuçlar ortaya koyabileceğini göstermektedir.

Tablo 1’de Türkiye ve uluslararası literatürde enflasyon ataleti üzerine yapılan seçilmiş çalışmaların özetine yer verilmektedir.

Tablo 1. Enflasyon Ataletinin Konu Edildiği Ulusal ve Uluslararası Literatürdeki Çalışmalar

Yazar Adı	Ülkeler	Analiz Dönemi	Kullanılan Yöntem	Sonuç
Togan (1987)	Türkiye	1960-1983	En Küçük Kareler (OLS), Cochrane-Orcutt (CORC), MA(1)	Para arzının büyüme oranındaki artışın, enflasyon oranını ve beklenen enflasyonu artırdığı tespit edilmiştir.
Alper ve Ucer (1998)	Türkiye	1985-1997	Kısıtlanmamış VAR modeli	Enflasyon ataletinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
Baum vd. (1999)	Türkiye	1971-1995	Yarı parametrik ve maksimum olasılık tahmin yöntemleri	Enflasyon ataletinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
Erlat (2001)	Türkiye	1987-2000	Birim kök testleri ve ARFIMA	Enflasyon ataletinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
Saatçioğlu ve Korap (2005)	Türkiye	1988:01-2004:12	Eşbütünleşme analizi Vektör Otoregresif Model (VAR)	Maliyet enflasyonu ve enflasyon ataleti enflasyona yol açtığı tespit edilmiştir.
Saatçioğlu ve Korap (2009)	Türkiye	1987:01-2008:07	EGARCH	Enflasyon ataletinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
Şahinoğlu vd. (2010)	Türkiye	1997:1-2008:04	ARDL	Enflasyon ataletinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
Tümtürk (2017)	Türkiye	1994:01-2016:09	EKK	Enflasyon ataletinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
Şıklar ve İslantice (2019)	Türkiye	1987-2017	EKK	Enflasyon ataletinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
Şıklar ve İslantice (2019)	Türkiye	1987:Q1-2017:Q4	EKK	Enflasyon ataletinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
Kara ve Sarıkaya (2021)	Türkiye	2006Q3-2021Q3	Genişletilmiş Phillips denklemi, Vektör Otoregresif Model (VAR)	2017 sonrası dönemde enflasyon ataletinin varlığı ve kur geçişkenliğinin yükseldiği tespit edilmiştir.
Işık (2022)	Türkiye	2007:01-2020:02	Vektör Otoregresif Model (VAR),	Enflasyon ataletinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.

			Granger Nedensellik, Etki-Tepki, Varyans Ayrıştırması	
Koç (2023)	Türkiye	2006:1-2016:4 2017:1-2022:2	Vektör Otoregresif Model (VAR)	Her iki dönemde de enflasyon ataletinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
Bayır ve Orak (2023)	Türkiye	2003-2020	Yapısal VAR (SVAR)	Enflasyon ataletinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
Durusoy (2025)	Türkiye	1955-2024	ARFIMA, FIGARCH ve APARCH modelleri	Atalet olduğunu belirten kanıtların zayıf olduğu belirlenmiştir.
Özcan (2014)	44 gelişmekte olan ülke	2000 - 2009	GMM tahmini	Enflasyon ataletinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.
Ağazade (2009)	23 geçiş ekonomisi	1998 - 2008	Panel veri yöntemleri (Sabit Etkili, Rastsal Etkili, Ortak Etkili model)	Enflasyon ataletinin yalnızca Doğu Avrupa ülke grubunda olduğu tespit edilmiştir.
Odabaşoğlu ve Aydın (2014)	Merkezi ve Doğu Avrupa Geçiş Ekonomi	1995:01 2012:12	Dinamik Panel Veri Analizi (Arellano ve Bond GMM tahmini)	Enflasyon ataletinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.

Kaynak: Yazar tarafından yapılan derlemelerden oluşturulmuştur.

Öte yandan bu çalışmanın analizinde kullanılan Local Projections (yerel projeksiyonlar-LP) yaklaşımını kullanan çalışmalardan Sakarya vd. (2026), Türkiye’de finans ve finans dışı sektörlerdeki firmaların birim kârları, ücretler, maaşlar ve net vergiler gibi gelir faktörleri ile tüketici enflasyonu arasındaki dinamik ilişkiyi incelemişlerdir. GDP deflatör ayrıştırma yöntemini ve Local Projeksiyon modelinin kullanıldığı çalışmada; birim kâr enflasyonunun fiyat artışlarının temel belirleyicisi olduğu; vergi etkileri gecikmeli ancak önemli bir rol oynadığı ve ücret-fiyat geçişkenliğinin ise doğrusal olmayan bir yapıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Pekmezci vd. (2026), Karadeniz Tahıl Koridoru’na ilişkin başlıca şokların, Karadeniz havzasındaki ülkelerin dış ticaret, enflasyon ve finansal piyasaları üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışmalarında, orta vadeli makro etkileri ve şokların zaman içindeki etki patikasını izlemek için Local Projeksiyon yöntemini kullanmışlardır. Türkiye, Rusya, Ukrayna, Gürcistan, Romanya, Bulgaristan örneklemleri üzerinde yapılan çalışmanın analizinde; Karadeniz Tahıl Koridoru şoklarına döviz kuru tepkilerinin çoğu ülke için kısa vadede sınırlı kaldığını; olumlu haberlerin dış ticaret göstergelerinde geçici iyileşmeler sağladığını; koridorun askıya alınması gibi olumsuz şokların dış ticaret açıklığında güçlü ve kalıcı bir bozulmaya yol açtığını ve enflasyon etkilerinin ise daha heterojen ve kırılğan bir yapı sergilediği sonucu elde edilmiştir. Çevik ve Calles (2023), 173 ülkeden oluşan örneklem için iklim değişikliğinin enflasyon ve ekonomik büyüme dinamikleri üzerindeki etkisini araştırmışlardır. 1970-2020 yıllarını kapsayan çalışmada kullanılan local projection tahmin sonuçlarına göre; enflasyon ve büyümenin iklim değişikliğinin neden olduğu afetlerden önemli ölçüde etkilendiği, ancak bu etkilerin yön ve büyüklüğünün farklılık arz ettiği tespit edilmiştir. Yazarlara göre; aşırı sıcaklık şokları daha düşük enflasyona yol açarken, kuraklıklar ve fırtınalar daha yüksek enflasyona neden olmaktadır. Benzet şekilde, sıcaklık şokları reel GSYİH büyümesinde kalıcı bir düşüşe yol açarken, kuraklık ve fırtına şoklarının etkisi daha değişken ve daha az kalıcıdır.

Literatürdeki çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde hem uluslararası literatürde hem de Türkiye üzerine yapılan çalışmalarda, enflasyon dinamiklerinde belirli ölçüde kalıcılık bulunduğunu gösteren önemli bulgular olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye üzerine yapılan çalışmaların önemli bir kısmında, daha çok önceki dönemleri kapsayan veri setlerinin kullanıldığı ve enflasyon dinamiklerinin çoğunlukla VAR, ARDL veya Phillips eğrisi temelli modeller kullanarak analiz edildiği dikkat çekmektedir. Özellikle son yıllarda Türkiye’de gözlenen yüksek ve oynak enflasyon sürecinin enflasyon dinamikleri üzerindeki etkilerini ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle Türkiye’de enflasyon ataletinin, özellikle son yüksek enflasyon dönemini kapsayan veri setleri ve alternatif ekonometrik yöntemler kullanılarak yeniden incelenmesi önem taşımaktadır.

3. Veri Seti ve Model

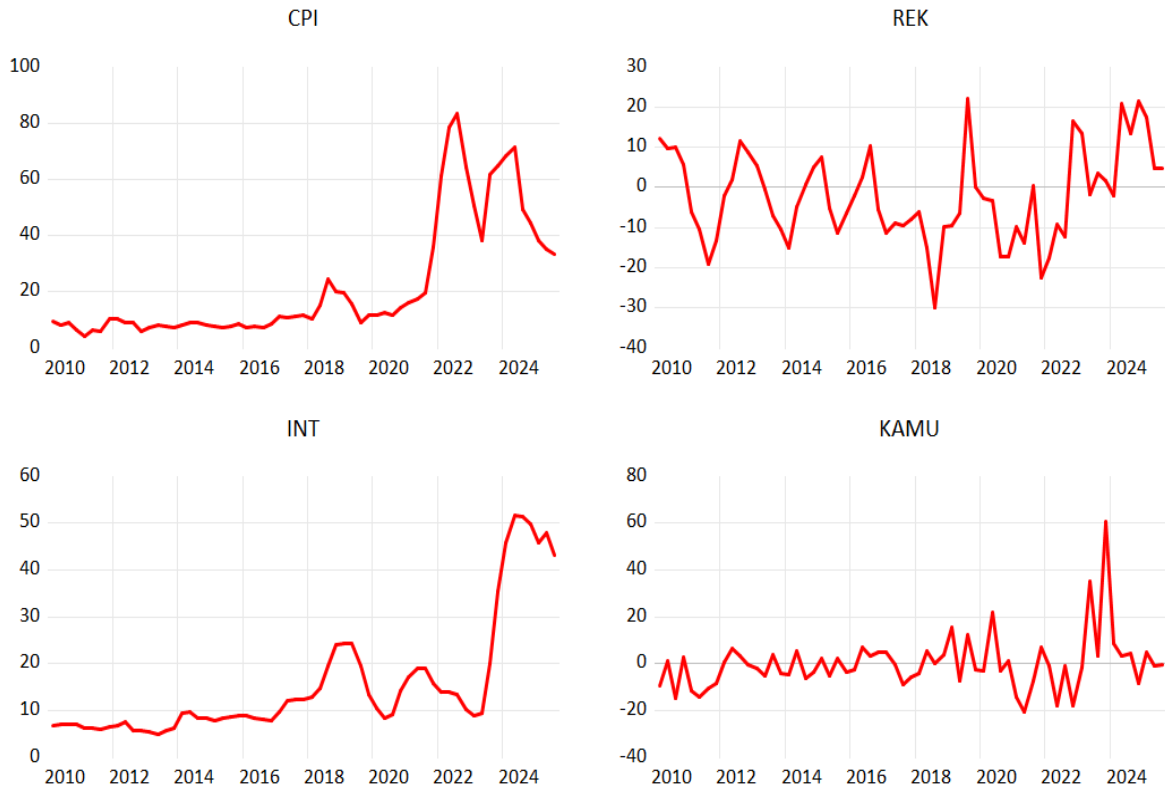
Bu çalışmada Türkiye’de 2010:Q1-2025:Q3 dönemine ait üç aylık zaman serileri ile TÜFE, faiz oranları, reel döviz kur endeksi ve kamu harcamaları arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Türkiye’de enflasyon ataleti olgusunun varlığı bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Analiz döneminin 2010 yılından başlamasında, 2008 Küresel Finans Krizinin etkilerinin dışlanması amacı etkili olmuştur. Tablo 2’de çalışmada kullanılan değişkenlere ait tanımlayıcı bilgiler sunulmaktadır.

Tablo 2. Değişkenlere ait tanımlayıcı bilgiler

Sembol	Tanım	Kaynak
CPI	Tüketici Fiyat Endeksi (Yıllık Yüzde Değişim)	TCMB (2026)
REK	Reel döviz kur endeksi (Yıllık Yüzde Değişim)	TCMB (2026)
INT	Politika faizi (2-14 gün Ağırlıklı Ortalama Repo Faizi-Düzey)	TCMB (2026)
KAMU	Kamu Harcamaları (Merkezi yönetim bütçe giderleri/GSYH) (Yıllık Yüzde Değişim)	TCMB (2026)

Çalışmada kullanılan tüm değişkenler, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası EVDS veri tabanı üzerinden elde edilmiştir. Şekil 3’te çalışmada kullanılan değişkenlere ait zaman yolu grafikleri sunulmuştur.

Şekil 3. Değişkenlere ait zaman yolu grafikleri

4. Yöntem

Çok değişkenli zaman serisi analizlerinde sıklıkla tercih edilen yöntemlerden biri Vector Autoregression (VAR) modelidir. VAR modeli özellikle para politikası analizlerinde değişkenler arasındaki dinamik etkileşimleri modelleyerek makro-finance zaman serilerinde gözlenen karşılıklı bağımlılık ilişkilerini ortaya koyabilmektedir (Giannone ve Primiceri, 2012). Bu modelde sistemde olan tüm değişkenler içsel olarak kabul edilmekte ve her bir değişkenin kendi geçmiş değerleriyle birlikte diğer değişkenlerin

geçmiş değerlerinden nasıl etkilendiğini analiz edilmektedir (Kennedy, 2006: 65). VAR modelinden güvenilir sonuçlar elde etmek için bazı ön koşulların sağlanması gerekmektedir. Sahte regresyon sorununun önlenmesi ve geçici şokların kalıcı etkilere yol açmaması için analizlerin durağan serilerle yapılması gerekmektedir (Koluman ve Kaplan, 2024: 11). Bu nedenle modelde yer alan değişkenlerin öncelikle birim kök sınaması yapılmakta ve birim kök içeren seriler fark işlemi uygulanarak durağan hale getirilmektedir. Aynı zamanda serilerde mevsimsellik özelliği bulunuyorsa bu serilerin mevsimsellikten ayrılması da gerekmektedir (Mert ve Çağlar, 2023).

VAR modellerinden elde edilen katsayıların yorumlanabilmesi çoğu zaman güç olduğundan analizlerde genellikle etki-tepki fonksiyonlarından yararlanılmaktadır. Etki-tepki fonksiyonları modelde yer alan değişkenlerden birine verilen bir şokun diğer değişkenler üzerindeki etkisini ölçmektedir (Gujarati ve Porter, 2009). Etki-tepki fonksiyonlarının elde edilmesinde VAR tabanlı yaklaşımlar kullanılmakla birlikte bu alanda önemli metodolojik katkılardan biri Jordà (2005) tarafından önerilen Yerel Projeksiyonlar (Local Projections- LP) yaklaşımıdır. LP yaklaşımı, etki tepki fonksiyonlarının doğrudan doğrusal regresyon yöntemiyle tahmin edilmesini sağlamaktadır. Bu yöntemde, her bir etki ufku için ayrı bir regresyon tahmin edilmekte ve böylece değişkenler arasındaki ilişkinin belirli bir fonksiyonel forma bağlı kalmaksızın analiz edilmesi mümkün olmaktadır. Aynı zamanda her projeksiyon dönemi için ayrı bir tahmin yapıldığından değişkenler arasındaki ilişkinin özel olarak tanımlanmasına gerek kalmamakta ve bu ilişkinin dönemden döneme değişmesine olanak tanınmaktadır (Inoue vd., 2023; Jordà, 2023). Jordà (2005) tarafından önerilen LP yaklaşımı Model 1 aracılığıyla tahmin edilmektedir.

$$y_{t+h} = a_h + \beta_h s_t + \gamma_h X_t + u_{t+h} \quad h = 0, 1, \dots, H. \quad (1)$$

Model 1’de y_{t+h} bağımlı değişkenin h dönem sonraki değerini, s_t analiz edilen şoku, X_t kontrol değişkenleri, β_h ise söz konusu şokun h dönem sonraki etkilerini temsil etmektedir.

Yerel projeksiyonlar yöntemi, geleneksel VAR ve Yapısal VAR modellerine kıyasla çeşitli avantajlar sunmaktadır. Öncelikle bu yöntem yalnızca doğrusal regresyonlara dayanması nedeniyle uygulama açısından oldukça basit bir yapıya sahiptir. Ayrıca şokların dışsal olarak tanımlanmasına olanak tanınması ve etki-tepki fonksiyonlarının doğrudan regresyon denklemleri aracılığıyla elde edilebilmesi yöntemin önemli üstünlükleri arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra içsel değişkenlere ait gecikme uzunluklarının her bir denklem için esnek biçimde belirlenebilmesi, VAR modelinin yanlış belirleme sorunlarına karşı daha güvenilir tahminler sağlayabilmesi ve doğrusal olmayan veri yapılarında da kolaylıkla uygulanabilmesi yerel projeksiyonlar yaklaşımının diğer önemli avantajları arasında gösterilmektedir (Jordà, 2005; Adämmer, 2019; Özdemir vd., 2021). Sonuç olarak LP yöntemi, çok değişkenli zaman serisi analizlerinde VAR yaklaşımına alternatif bir yöntem olarak değerlendirilmektedir. LP yöntemi, makroekonomik değişkenler arasındaki ilişki hakkında kesin bilgi bulunmaması halinde bile etki-tepki fonksiyonlarının doğrudan tahmin edilmesine olanak tanınması nedeniyle tercih edilmektedir.

5. Bulgular

Bu çalışmada serilerin durağanlık özelliklerini belirlemek amacıyla sırasıyla Augmented Dickey–Fuller (ADF), Zivot–Andrews (Z-A) ve Lee–Strazicich (L-S) birim kök testleri uygulanmıştır. ADF testi klasik birim kök yaklaşımını temsil ederken, Zivot–Andrews testi tek içsel yapısal kırılmaya, Lee–Strazicich testi ise iki yapısal kırılmaya izin vermektedir. Böylece hem geleneksel hem de kırılma içeren durağanlık yapısı karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

Tablo 3: Augmented Dickey–Fuller (ADF) Birim Kök Test Sonuçları

Değişkenler	Augmented Dickey–Fuller (ADF) Birim Kök Testi	
	Sabitli Model	Sabitli ve Trendli Model
CPI	-1.629	-3.180*
REK	-2.191	-2.328
INT	-2.694*	-4.240***
KAMU	-4.749***	-5.345***

Not: * ve *** sırasıyla %10 ve %1 anlamlılık düzeylerini göstermektedir.

Tablo 3'te yer alan ADF testi sonuçlarına göre REK hariç diğer tüm değişkenlerin seviyede durağan olduğu tespit edilmiştir. Özellikle sabit ve trend içeren modellerde test istatistiklerinin kritik değerlerin altında olması, serilerin $I(0)$ sürecine sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, değişkenlerin ortalama ve varyanslarının zaman içinde sabit kaldığını ve şokların kalıcı etki yaratmadığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla serilerin düzey değerleriyle analize dâhil edilmesi mümkün olup sahte regresyon problemi beklenmemektedir. Ancak makroekonomik serilerde yapısal kırılmaların varlığı klasik birim kök testlerinin gücünü azaltabilmektedir. Bu nedenle tek kırılmaya izin veren Zivot–Andrews testi uygulanmıştır.

Tablo 4. Zivot-Andrews (Z-W) ve Lee-Strazicich (L-S) Birim Kök Test Sonuçları

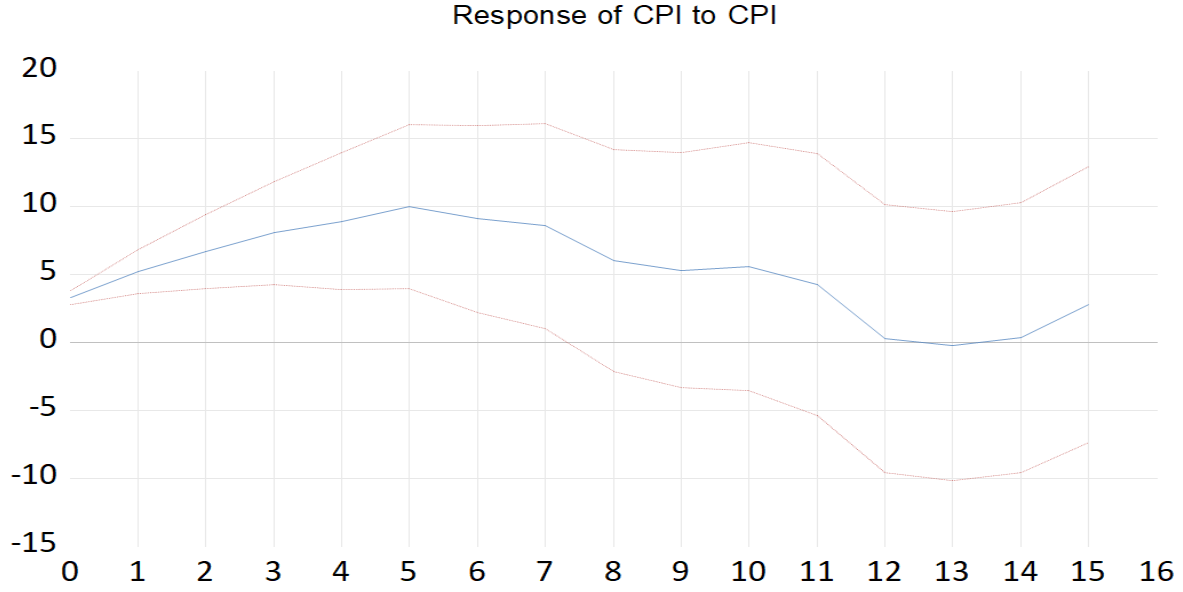
Değişken	Zivot-Andrews (Z-A) Birim Kök Testi				Lee-Strazicich (L-S) Birim Kök Testi			
	Sabitli Model	Kırılma	Sabitli ve Trendli Model	Kırılma	Sabitli Model	Kırılma	Sabitli ve Trendli Model	Kırılma
CPI	-5.358***	2021Q4	-3.622	2022Q1	-6.294***	2021Q3	-10.168***	2021Q3 2023Q2
REK	-4.107	2022Q4	-4.821*	2021Q4	-5.162***	2023Q2	-8.196***	2016Q3 2022Q2
INT	-6.751***	2023Q2	-6.154***	2021Q4	-4.696***	2021Q2	-10.889***	2018Q1 2023Q2
KAMU	-6.438***	2023Q2	-6.824***	2023Q2	-6.523***	2022Q1	-8.563***	2021Q3 2023Q2

Not: * ve *** sırasıyla %10 ve %1 anlamlılık düzeylerini göstermektedir.

Tablo 4'te yer alan birim kök test sonuçları, özellikle 2020 sonrası dönemde yoğunlaşan kırılma tarihlerine işaret etmektedir. Kırılma noktalarının büyük ölçüde 2021-2023 döneminde toplanması, Covid-19 pandemisinin ve sonrasındaki makroekonomik politika değişimlerinin seriler üzerinde belirgin bir etkisi olduğunu göstermektedir. Buna rağmen test istatistikleri kritik değerlerin altında kalmaya devam etmiş ve kırılma dikkate alındığında da serilerin durağan olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra, ADF birim kök testinde durağan olmadığı tespit edilen REK değişkeninin de yapısal kırılmaların dikkate alındığı birim kök testlerinde durağanlaştığı belirlenmiştir. İki yapısal kırılmaya izin veren Lee-Strazicich testi bulguları da bu sonuçları desteklemektedir. L-S testi, serilerde 2021-2023 döneminde ortak bir kırılma olduğunu ortaya koyarken, bazı değişkenlerde pandemi öncesi döneme (örneğin 2016-2018 aralığı) ait ikinci bir kırılma belirlemiştir. Bu durum hem küresel şokların hem de ülkeye özgü makroekonomik gelişmelerin seriler üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle pandemi sonrası dönemde gözlenen kırılmalar; enflasyon dinamikleri, faiz politikaları ve kamu maliyesi uygulamalarındaki değişimlerle uyumludur.

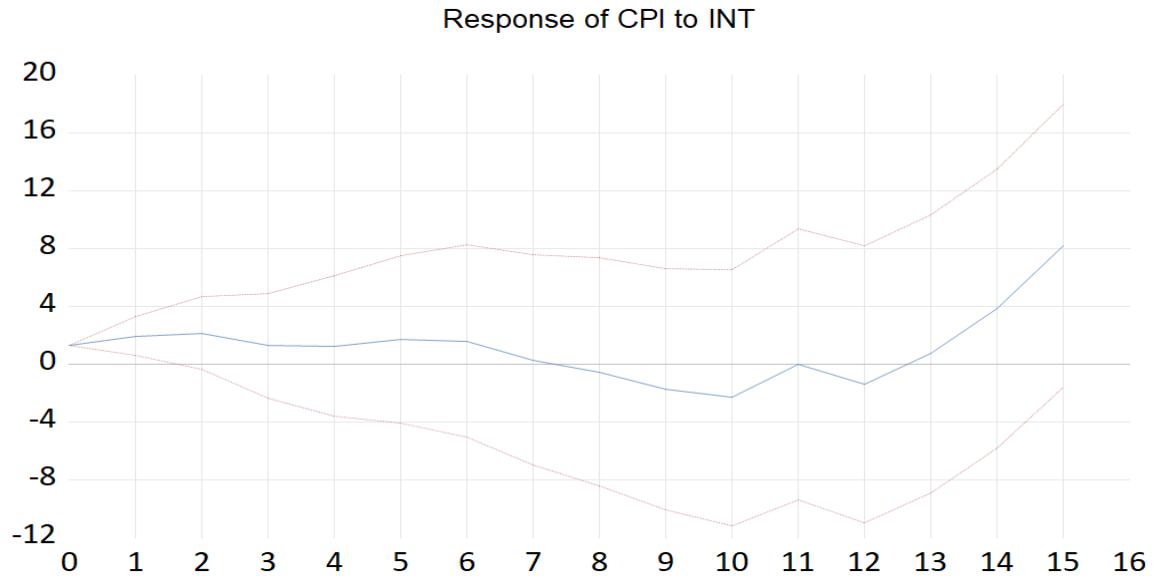
ADF, Zivot–Andrews ve Lee–Strazicich testlerinden elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde, değişkenlerin seviyede durağan olduğu ve özellikle Covid-19 döneminin tüm serilerde yapısal kırılma oluşturduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bunun yanında 2022-2023 döneminde gözlenen ikinci kırılma, pandemi sonrası makroekonomik politika değişimlerinin ve finansal dalgalanmaların etkisini yansıtmaktadır.

Şekil 4. LP Yöntemiyle Elde Edilen Etki Tepki Fonksiyonları (TÜFE'nin TÜFE'ye)

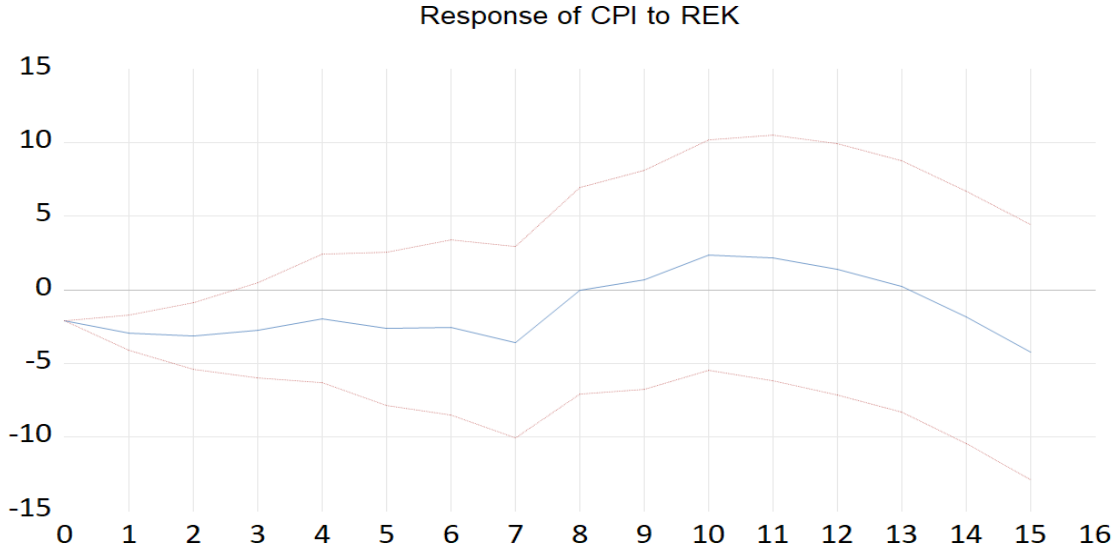
Şekil 4'te yer alan LP yöntemiyle elde edilen etki-tepki fonksiyonları, enflasyonda meydana gelen bir şokun yine enflasyon üzerindeki dinamik etkilerini ortaya koymaktadır. Şekil 4'te yer alan düz çizgi tahmin edilen katsayıları (β_h), alt ve üst kesikli çizgiler ise %95 güven aralıklarını göstermektedir. Enflasyon, kendi üzerinde meydana gelen bir birimlik şoka anında ve pozitif bir tepki vermektedir. İlk dönemde 3.58 birim olan tepki, beşinci dönemde 10.19 ile zirve noktasına ulaşmaktadır. Bu aşama, enflasyon şokunun en güçlü hissedildiği dönemdir. Güven aralıklarının sıfırın üzerinde yer alması, etkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Ancak yedinci dönemden itibaren tepki kademeli olarak azalmaya ve istatistiksel olarak anlamsızlaşmaya başlamaktadır. Bu bulgu, enflasyonun kısa dönemde yüksek derecede atalet içerdiğini enflasyon şoklarının hemen sönümlenmediğini ve orta vadeden sonra kademeli bir şekilde etkisini yitirerek istatistiksel olarak anlamsızlaştığını göstermektedir.

Şekil 5. LP Yöntemiyle Elde Edilen Etki Tepki Fonksiyonları (TÜFE'nin Faize Tepkisi)

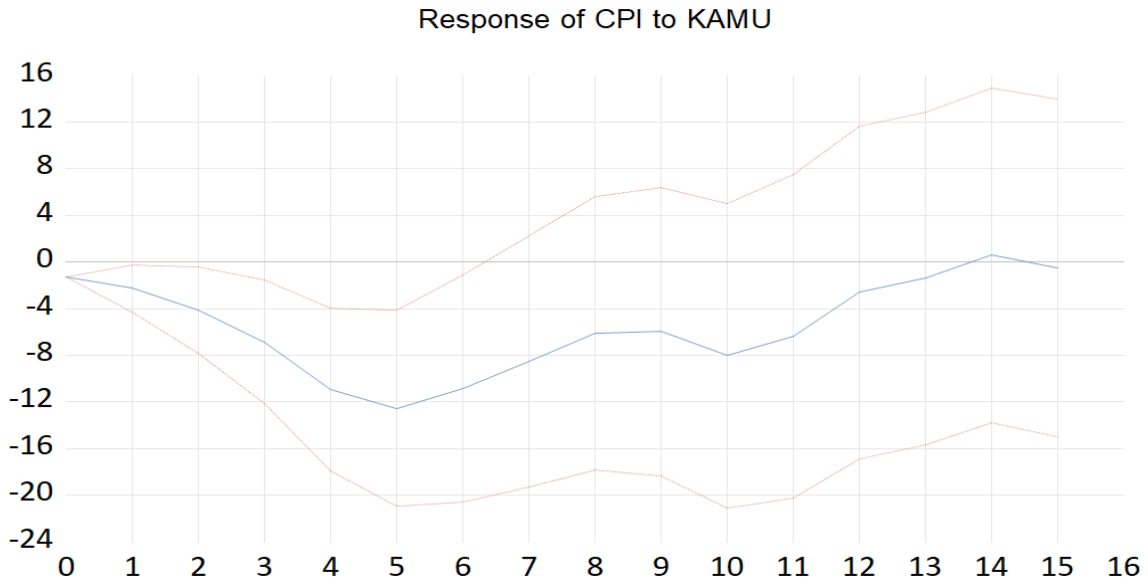
Şekil 5'te faiz oranında meydana gelen bir şokun enflasyon oranı üzerindeki etkileri yer almaktadır. Şekil 5 incelendiğinde, faiz oranında meydana gelen pozitif bir şok karşısında enflasyon oranında yalnızca ilk dönemde istatistiksel olarak anlamlı ve sınırlı bir pozitif tepkinin ortaya çıktığı görülmektedir. Sonraki dönemlerde, güven aralıklarının sıfırı dışlayamaması, tepkilerin istatistiksel olarak anlamsız olduğuna işaret etmektedir.

Şekil 6. LP Yöntemiyle Elde Edilen Etki Tepki Fonksiyonları (TÜFE'nin Reel Döviz Kuruna Tepkisi)

Şekil 6’da reel döviz kur endeksindeki değişimde meydana gelen bir şokun enflasyon üzerindeki etki-tepki fonksiyonları yer almaktadır. Reel döviz kur endeksindeki değişimde meydana gelen bir şokun enflasyon üzerindeki ilk etkisi -4.43 ile negatif olup istatistiksel olarak anlamlı olan bu etki hemen sönümlenmektedir. Bu bulgu, ulusal para biriminin reel olarak değer kazanmasının, ithal girdi maliyetlerini düşürerek enflasyon üzerindeki baskıyı hafifletmiş olabileceğini göstermektedir. Sonraki dönemlerde güven aralıklarının sıfırı dışlayamaması, tepkilerin istatistiksel olarak anlamsız olduğuna ve Türkiye’de reel döviz kur endeksindeki değişimin enflasyon üzerindeki etkisinin sınırlı olduğuna işaret etmektedir.

Şekil 7. LP Yöntemiyle Elde Edilen Etki Tepki Fonksiyonları (TÜFE'nin Kamu Harcamaları Tepkisi)

Şekil 7’de ise kamu harcamalarındaki değişimde meydana gelen bir şokun enflasyon üzerindeki etkisine ilişkin tahmin sonuçları yer almaktadır. Kamu harcamalarında meydana gelen pozitif bir şokun enflasyon üzerindeki etkisi başlangıçtan itibaren negatif yönde gerçekleşmektedir. İlk dönemlerde enflasyondaki düşüş giderek hızlanmakta ve 5. dönemde en güçlü negatif seviyesine ulaştıktan sonra

negatif etkinin şiddeti azalmaya başlamaktadır. Bu dönemden sonra ise istatistiksel olarak anlamlı bir etkinin oluşmadığı görülmektedir. Bu bulgular, kamu harcamalarının ilk dönemde lojistik, altyapı, vb. üretim kapasitesini artırıcı alanlara yöneldiği, arz yönlü etkilerin baskın olduğu ve maliye politikası ile para politikası arasındaki eşgüdüm nedeniyle toplam talep etkisinin sınırlanmış olabileceği şeklinde açıklanabilmektedir.

Tablo 5. Enflasyonun Varyans Ayırıştırma Sonuçları

Dönem	CPI	INT	REK	KAMU
1	100	0	0	0
2	74.66	2.45	22.79	0.11
3	61.78	4.33	27.07	6.82
4	54.03	4.50	33.65	7.82
5	53.14	8.04	28.10	10.72
6	53.50	10.21	25.92	10.36
7	52.74	9.88	27.37	10.01
8	52.81	10.33	27.02	9.83
9	53.27	12.61	24.85	9.27
10	52.21	15.31	23.70	8.78
11	50.59	15.22	24.99	9.19
12	50.90	14.83	24.82	9.45
13	51.57	15.32	23.66	9.45
14	51.58	16.02	23.15	9.24
15	50.71	15.79	24.01	9.49

Tablo 5'te yer alan enflasyonun varyans ayırıştırma sonuçları, enflasyonun tahmin hata varyansının ilk dönemde tamamen kendi şoklarından kaynaklandığını göstermektedir. Ancak zaman içinde bu oran azalarak 3. dönemde 61,78'e ve 15. dönemde %50,71'e kadar gerilemektedir. Bu durum Türkiye'de enflasyon ataletinin varlığını desteklemektedir. Buna karşılık reel efektif döviz kuru şoklarının açıklama gücü hızla artarak uzun dönemde yaklaşık %24 düzeyine ulaşmakta ve enflasyonun en önemli dış belirleyicisi konumuna gelmektedir. Politika faizi şoklarının katkısı kademeli olarak yükselerek %15,79'a ulaşırken, kamu harcamalarının katkısı yaklaşık %9-10 bandında istikrar kazanmaktadır. Bu bulgular, uzun dönemde enflasyon dinamiklerinin yalnızca kendi geçmiş değerleriyle değil, özellikle döviz kurundaki gelişmeler ve para politikası ile maliye politikası şokları tarafından şekillendiğini ortaya koymaktadır.

6. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Türkiye ekonomisinde enflasyon ataletinin varlığı 2010-2025 dönemine ait veriler kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz kapsamında öncelikle serilerin durağanlık özellikleri Augmented Dickey-Fuller (ADF), Zivot-Andrews ve Lee-Strazicich birim kök testleri yardımıyla incelenmiştir. Elde edilen bulgular değişkenlerin seviyede durağan olduğunu ve özellikle pandemi sonrası dönemde belirgin yapısal kırılmaların ortaya çıktığını göstermektedir. Zivot-Andrews ve Lee-Strazicich testleri serilerde özellikle 2021-2023 döneminde yoğunlaşan kırılma noktalarına işaret etmekte ve bu durumun küresel salgın süreci ile sonrasında uygulanan makroekonomik politikaların enflasyon dinamikleri üzerindeki etkileriyle uyumlu olduğu görülmektedir. Local projection yöntemi kullanılarak elde edilen etki-tepki fonksiyonları Türkiye'de enflasyonun belirgin bir atalet içerdiğini göstermektedir. TÜFE'de meydana gelen bir şokun enflasyon üzerinde anında ve pozitif bir etki yarattığı, söz konusu etkinin özellikle orta vadede güçlenerek belirli bir süre boyunca devam ettiği görülmektedir. Enflasyon şoklarının beşinci dönemde en yüksek seviyeye ulaşması ve sonrasında kademeli olarak zayıflaması, fiyat artışlarının kısa sürede ortadan kalkmadığını ve enflasyon dinamiklerinde belirgin bir kalıcılık bulunduğunu göstermektedir. Bu bulgu, Türkiye'de enflasyon oranının geçmiş dönem değerlerinden önemli ölçüde etkilendiğini ortaya koyan ampirik literatürle uyumludur.

Analiz kapsamında incelenen diğer makroekonomik değişkenler açısından elde edilen sonuçlar enflasyon dinamiklerinin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Faiz oranında meydana gelen şokların enflasyon üzerindeki etkisinin çok kısa vadeyle sınırlı ve pozitif olduğu, orta ve uzun vadede istatistiksel olarak anlamlı etkilerin ortaya çıkmadığı görülmektedir. Benzer şekilde reel döviz kuru şoklarının enflasyon üzerindeki etkisinin ilk dönemde ancak negatif olarak ortaya çıktığı

diğer dönemlere ilişkin sonuçların istatistiksel olarak anlamsız olduğu anlaşılmaktadır. Kamu harcamalarında meydana gelen şokların enflasyon üzerindeki etkisinin ise kısa ve orta vadede negatif yönde olduğu, ancak orta vadede daha belirgin hale geldiği görülmektedir.

Elde edilen bulgular Türkiye’de enflasyon dinamiklerinde belirgin bir atalet bulunduğunu ortaya koyan önceki çalışmalarla büyük ölçüde uyumludur. Alper ve Ucer (1998), Erilat (2001), Saatçioğlu ve Korap (2005, 2009) ve Şahinoğlu vd. (2010) tarafından gerçekleştirilen analizlerde de Türkiye’de enflasyon oranının geçmiş değerlerinden güçlü biçimde etkilendiği ve enflasyon dinamiklerinde belirgin bir kalıcılık bulunduğu ortaya konulmuştur. Daha yakın dönem çalışmaları da benzer bulgular sunmaktadır. Örneğin Kara ve Sarıkaya (2021) özellikle 2017 sonrası dönemde enflasyon ataleti ve döviz kuru geçişkenliğinin önemli ölçüde arttığını belirtmektedir. Bu çalışmada elde edilen bulgular da söz konusu literatürle paralel biçimde Türkiye’de enflasyon süreçlerinin geçmiş enflasyon dinamiklerinden güçlü biçimde etkilendiğini göstermektedir. Bununla birlikte elde edilen sonuçlar enflasyon şoklarının etkisinin zaman içinde kademeli olarak zayıfladığını ortaya koyarak enflasyon dinamiklerinin tamamen kalıcı bir yapı sergilemediğine de işaret etmektedir.

Politika açısından değerlendirildiğinde enflasyon ataletinin güçlü olduğu ekonomilerde fiyat istikrarının sağlanabilmesi için para politikasının güvenilirliği ve beklenti yönetimi büyük önem taşımaktadır. Enflasyon beklentilerinin kontrol altına alınması ve ekonomik birimlerin uzun vadeli enflasyon hedeflerine olan güveninin artırılmasının enflasyon ataletinin zayıflatılmasında kritik bir rol oynaması beklenmektedir. Bu çerçevede merkez bankalarının şeffaf ve öngörülebilir politika iletişimi yürütmeleri enflasyon beklentilerinin çıpalandırılmasına katkı sağlayabilir. Bunun yanı sıra mali disiplinin korunması ve kur istikrarını destekleyici makroekonomik politikaların uygulanması enflasyon dinamiklerinin daha istikrarlı bir yapıya kavuşmasına yardımcı olabilir.

Bu çalışmanın bulguları Türkiye’de enflasyon dinamiklerinin anlaşılmasına katkı sunmakla birlikte bazı sınırlılıklar içermektedir. Analiz belirli bir dönem için mevcut makroekonomik değişkenler çerçevesinde gerçekleştirilmiş olup enflasyon dinamiklerini etkileyebilecek diğer yapısal faktörler çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Özellikle beklenti oluşum süreçleri, maliye politikası uygulamaları ve küresel emtia fiyatlarındaki değişimlerin enflasyon ataleti üzerindeki etkileri daha ayrıntılı biçimde incelenebilir. Ayrıca alternatif ekonometrik yöntemler kullanılarak elde edilen bulguların karşılaştırılması literatüre ek katkılar sağlayabilir. Bu çerçevede gelecekte yapılacak çalışmaların enflasyon ataletini farklı veri setleri ve alternatif modelleme teknikleri kullanarak incelemesi enflasyon dinamiklerinin daha kapsamlı biçimde anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak bu çalışma Türkiye ekonomisinde enflasyon dinamiklerinin önemli ölçüde geçmiş enflasyon süreçlerinden etkilendiğini ve enflasyon şoklarının belirli bir süre boyunca kalıcılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular fiyat istikrarının sağlanmasına yönelik politika tasarımlarında enflasyon beklentilerinin ve fiyatlama davranışlarının dikkate alınmasının önemini vurgulamaktadır.

Kaynakça

- Adämmer, P. (2019). lpirfs: An R package to estimate impulse response functions by local projections. *The R Journal*, 11(2), 420-438.
- Ağazade, S. (2009). Inflation persistence in transition economies. *Journal of Economic Studies*, 36(3), 280-294.
- Alper, C. E., & Ucer, E. M. (1998). Some observations on Turkish inflation: A “random walk” down the past decade. *Bogazici Journal*, 12(1), 7-38.
- Baum, C. F., Barkoulas, J. T., & Caglayan, M. (1999). Long memory in inflation rates: Evidence from international data. *Applied Economics Letters*, 6(10), 687-691.
- Bayır, M., & Orak, M. (2023). Inflation dynamics and structural shocks in Türkiye: Evidence from a structural VAR model. *Central Bank Review*, 23(2), 45-58.
- Clarida, R., Galí, J., & Gertler, M. (1999). The science of monetary policy: A New Keynesian perspective. *Journal of Economic Literature*, 37(4), 1661-1707.

- Coibion, O., & Gorodnichenko, Y. (2015). Information rigidity and the expectations formation process: A simple framework and new facts. *American Economic Review*, 105(8), 2644–2678.
- Dickey D., & Fuller W. (1979). Distribution of the Estimator for Autoregressive Time series with a Unit Root, *Journal of the American Statistical Association*, 74, 427-431.
- Durusoy, Ö. T. (2025). Türkiye’de enflasyonun kalıcılığı ve uzun dönem hafıza. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 11(1), 65-78.
- Erlat, H. (2001). Long memory in Turkish inflation rates. *Applied Economics Letters*, 8(7), 491–496.
- Fuhrer, J. C. (2006). Intrinsic and inherited inflation persistence. *International Journal of Central Banking*, 2(3), 49–86.
- Fuhrer, J. C. (2010). Inflation persistence. In B. M. Friedman & M. Woodford (Eds.), *Handbook of Monetary Economics*, 3, 423–486.
- Fuhrer, J. C., & Moore, G. R. (1995). Monetary policy trade-offs and the correlation between nominal interest rates and real output. *The American Economic Review*, 219-239.
- Friedman, M. (1968). The role of monetary policy. *The American economic review*, 58(1), 1-17.
- Galí, J., & Gertler, M. (1999). Inflation dynamics: A structural econometric analysis. *Journal of Monetary Economics*, 44(2), 195–222.
- Galí, J. (2018). The state of New Keynesian economics: a partial assessment. *Journal of Economic Perspectives*, 32(3), 87-112.
- Giannone, D., Lenza, M. & Primiceri, G. (2012). Prior Selection for Vector Autoregressions, *Review of Economics and Statistics*, 97, 436-451
- Gujarati, D. N., & Porter, D. C. (2009). *Basic Econometrics* (5b). McGraw-Hill/Irwin.
- Inoue, A., Jordà, O., & Kuersteiner, G.M. (2023). Significance bands for local projections. *Federal Reserve Bank of San Francisco Working Paper*, No. 15.
- Işık, S. (2022). Inflation dynamics in Türkiye: Evidence from VAR analysis. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 12(3), 45–53.
- Jordà, O. (2005). Estimation and inference of impulse responses by local projections. *American Economic Review*, 95 (1), 161-182.
- Jordà, O. (2023). Local projections for applied economics. *Annual Review of Economics*, 15, 607-631
- Kara, H., & Sarıkaya, Ç. (2021). Inflation dynamics in Turkey: The role of exchange rate pass-through and inertia. *Central Bank Review*, 21(4), 153–164.
- Kennedy, P. (2006). *Ekonometri Kılavuzu*, (M. Sarımeşeli & Ş.Açıkgöz, Çev.)Ankara: Gazi Kitabevi.
- Koç, M. (2023). Inflation inertia in Türkiye: Evidence from VAR analysis. *Economic Research Forum Working Paper*.
- Koluman, A. & Kaplan, F. (2024). Petrol Fiyatları, Döviz Kuru Ve İklim Şokları: Türkiye’nin Dış Ticaretine Farklı Bir Bakış. F. Kaplan & A. Ergin Ünal (Eds.), *Yeni Ekonomik Düzen Üzerine Farklı Çalışmalar* içinde (s.1-22). Çanakkale: PA Paradigma Akademi Yayınları.
- Lee, J., & Strazicich, M. C. (2003). Minimum Lagrange multiplier unit root test with two structural breaks. *Review of economics and statistics*, 85(4), 1082-1089.
- Lucas Jr, R. E. (1972). Expectations and the Neutrality of Money. *Journal of economic theory*, 4(2), 103-124.
- Mankiw, N. G., & Reis, R. (2002). Sticky information versus sticky prices: A proposal to replace the New Keynesian Phillips curve. *Quarterly Journal of Economics*, 117(4), 1295–1328.
- Masson, P. R., Savastano, M. A. & Sharma, S. (1997). The Scope for Inflation Targeting in Developing Countries, *IMF Working Paper* No. 130.

- Mert, M., & Çağlar, A. E. (2023). *Eviews ve Gauss Uygulamalı Zaman Serileri Analizi* (2b). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Odabaşıoğlu, Ş., & Aydın, H. (2014). Inflation persistence in Central and Eastern European transition economies: A dynamic panel data analysis. *Economic Systems*, 38(4), 610–623.
- Özcan, C. (2014). Inflation persistence in developing countries: Evidence from dynamic panel data models. *Economic Modelling*, 39, 1–7.
- Özdemir, K. A., Eken, A. A., & Yazıcı, D. (2021). Doğrudan Yatırımlar ve Cari İşlemler Dengesi: Sektörel Bir Bakış. TCMB Working Paper No: 21/37.
- Phelps, E. S. (1967). Phillips curves, expectations of inflation and optimal unemployment over time. *Economica*, 254-281.
- Saatçioğlu, C., & Korap, L. (2005). Inflation dynamics in Turkey: A cointegration analysis. *Applied Economics Letters*, 12(7), 425–430.
- Saatçioğlu, C., & Korap, L. (2009). New time series evidence for the causality relationship between inflation and inflation uncertainty in the Turkish economy. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 10(2), 235-248.
- Şahinoğlu, T., Özmen, M. U., & Koç, A. (2010). Inflation dynamics in Turkey. Central Bank of the Republic of Turkey Working Paper.
- Şıklar, İ., & İslantice, S. (2019). Inflation persistence in Turkey. *Business and Economics Research Journal*, 10(4), 987–1002.
- Taylor, J. B. (2000). Low inflation, pass-through, and the pricing power of firms. *European economic review*, 44(7), 1389-1408.
- Togan, S. (1987). Inflation and monetary growth in Turkey. *Applied Economics*, 19(12), 1585–1601.
- Tümtürk, Y. (2017). Inflation persistence in Turkey: An empirical analysis. *International Journal of Economic Studies*, 3(2), 45–60.
- Zivot, E., & Andrews, D. W. K. (2002). Further evidence on the great crash, the oil-price shock, and the unit-root hypothesis. *Journal of business & economic statistics*, 20(1), 25-44.

Research Article**Türkiye’de Enflasyon Ataleti: Local Projection Yaklaşımıyla Dinamik Etkilerin Analizi***Inflation Inertia in Turkey: An Analysis of Dynamic Effects Using the Local Projection Approach***Abdulkadir Sezai EMEÇ**

Dr. Öğretim Üyesi, Tarsus Üniversitesi

Meslek Yüksekokulu

asezaiemec@tarsus.edu.tr<https://orcid.org/0000-0003-0312-8555>**Extended Summary**

In modern macroeconomic literature, inflation inertia plays a significant role among the causes of inflation, alongside traditional demand- and cost-driven dynamics. Inflation inertia, defined as the influence of past inflation on current inflation and the persistence of price shocks over time, highlights the importance of incorporating expectations into economic management. Particularly in economies with a history of high and volatile inflation, determining the degree of inflation inertia plays a crucial role in the effectiveness of monetary policy and the achievement of price stability. The theoretical foundations of inflation inertia largely rest on expectation formation mechanisms. According to the adaptive expectations approach, individuals form their expectations regarding future price developments based on past inflation experiences, leading to price increases persisting for a certain period (Phelps, 1967; Friedman, 1968). In contrast, the rational expectations approach argues that economic agents form forward-looking expectations using all available information and that systematic policy changes cannot create lasting real effects on inflation (Lucas, 1972). However, subsequent studies have shown that due to information frictions and price rigidities, economic agents may respond to new information with a delay, and this situation can increase the persistence in inflation dynamics (Mankiw and Reis, 2002; Coibion and Gorodnichenko, 2015). For this reason, expectation formation processes and price adjustment behaviors occupy a central position in understanding inflation dynamics today.

In the literature explaining inflation dynamics, the determinants of price increases are generally addressed within the framework of demand- and cost-side factors. Exchange rate shocks, output gaps, fluctuations in energy prices, the nature of fiscal and monetary policies, and disruptions in global supply chains are counted among the short-term determinants of inflation. However, in modern macroeconomic literature, inflation dynamics are largely analyzed within the framework of expectation formation mechanisms and price adjustment behaviors. In particular, the New Keynesian Phillips curve approach demonstrates that inflation is influenced by both past inflation dynamics and economic agents’ expectations regarding the future (Clarida et al., 1999; Galí, 2018). In this context, one of the concepts frequently discussed in the literature is inflation inertia (or the persistence of inflation). Inflation inertia demonstrates that rigidities in price adjustments and the mechanisms of expectation formation play a significant role in inflation dynamics (Fuhrer and Moore, 1995; Fuhrer, 2010; Taylor, 2000).

In Turkey, which is among the developing economies, inflation has long been one of the most significant challenges to macroeconomic stability. Particularly since the 1970s, energy price shocks, an import-dependent production structure, and macroeconomic policy uncertainties have led to high and volatile inflation rates. The chronic high-inflation environment of the 1990s, coupled with the financing of public deficits, exchange rate pass-through, and financial vulnerabilities, brought about persistent price increases in the economy. Although structural reforms and the inflation targeting regime implemented in the early 2000s resulted in a significant decline in the inflation rate, global and domestic developments, particularly since 2017, point to a renewed deterioration in Turkey’s inflation dynamics.

When examining the long-term trend of the inflation rate in Turkey, it is evident that the macroeconomic policy regimes implemented during different periods and global shocks have had significant effects on price dynamics.

In this study, the relationship between the CPI, interest rates, the real exchange rate index, and public expenditures was analyzed using quarterly time series data for the period 2010:Q1–2025:Q3 in Turkey. The existence of the phenomenon of inflation inertia in Turkey constitutes the primary objective of this study. The decision to start the analysis period in 2010 was driven by the intention to exclude the effects of the 2008 Global Crisis. To determine the stationarity properties of the series, the Augmented Dickey–Fuller (ADF), Zivot–Andrews (Z-A), and Lee–Strazicich (L-S) unit root tests were applied in sequence. While the ADF test represents the classical unit root approach, the Z-A test allows for an endogenous structural break, and the L-S test allows for two structural breaks. Thus, both traditional and break-containing stationarity structures were analyzed comparatively. According to the ADF test results, all variables except REK were found to be stationary at the level; in the Z-A and L-S tests, all variables were found to be stationary at the level. Therefore, the variables can be included in the analysis in their level form, and the risk of spurious regression is not expected to arise.

In the impulse-response functions obtained using the LP method, it was found that inflation responds immediately and positively to a one-unit shock to itself. The response, which was 3.58 units in the first period, peaks at 10.19 in the fifth period. However, starting from the seventh period, the response begins to decline gradually and becomes statistically insignificant. This finding indicates that inflation exhibits a high degree of inertia in the short term, that inflation shocks do not dissipate immediately, and that their effects gradually diminish and become statistically insignificant after the medium term. This result is consistent with the empirical literature showing that the inflation rate in Turkey is significantly influenced by past values.

The results obtained regarding other macroeconomic variables examined in the analysis also reveal that inflation dynamics have a multidimensional structure. It is observed that the impact of shocks in interest rates on inflation is limited in the short term but becomes more pronounced over time. This indicates that the monetary policy transmission mechanism operates with a lag, and the effects of interest rate changes on the general price level emerge over time. It is observed that the impact of real exchange rate shocks on inflation emerges primarily in the medium term and is reflected in prices with a certain lag. This finding indicates that exchange rate pass-through plays a significant role in inflation dynamics in the Turkish economy. The impact of shocks in public spending on inflation, meanwhile, is limited in the short term but becomes more pronounced in the medium term. In particular, the delayed emergence of the impact of public spending on inflation indicates that the transmission of public spending to the general price level occurs over time.

The findings are largely consistent with previous studies that have highlighted the presence of significant inertia in Turkey's inflation dynamics. Analyses conducted by Alper and Ucer (1998), Erlat (2001), Saatçioğlu and Korap (2005, 2009), and Şahinoğlu et al. (2010) also demonstrated that the inflation rate in Turkey is strongly influenced by past values and that there is a distinct persistence in inflation dynamics. More recent studies also present similar findings. For example, Kara and Sarıkaya (2021) note that inflation inertia and exchange rate pass-through have increased significantly, particularly in the period following 2017. The findings of this study, in line with the aforementioned literature, also demonstrate that inflation processes in Turkey are strongly influenced by past inflation dynamics. However, the results also indicate that the impact of inflation shocks gradually weakens over time, suggesting that inflation dynamics do not exhibit a completely persistent structure.

From a policy perspective, in economies with strong inflation inertia, the credibility of monetary policy and expectation management are of great importance for achieving price stability. Controlling inflation expectations and enhancing economic agents' confidence in long-term inflation targets are expected to play a critical role in weakening inflation inertia. In this context, central banks' transparent and predictable policy communication can contribute to anchoring inflation expectations. Additionally, maintaining fiscal discipline and implementing macroeconomic policies that support exchange rate stability can help inflation dynamics achieve a more stable structure.